

77

Luis Espina Cepeda

**EXERCICIS IGNASIANS
ACOMPANYATS
PER SANTA TERESA**

EXERCICIS IGNASIANES
ACOMPANYATS PER SANTA TERESA

Luis Espina Cepeda

PRESENTACIÓ	3
INTRODUCCIÓ ALS EXERCICIS	6
PRIMERA SETMANA: «ES RECORDI QUE ESTÀ DAVANT DE DÉU I QUI ÉS AQUEST DÉU»	8
SEGONA SETMANA: «ESTAR-SE AMB JESÚS EL SENYOR»	13
TERCERA SETMANA: «MIRAR EL QUE VA COSTAR AL NOSTRE ESPÒS L'AMOR QUE ENS VA TENIR»	21
QUARTA SETMANA: «ESTAR-SE AMB ELL DESPRÉS DE RESSUSCITAT»	26
CONCLUSIÓ	31
ÍNDEX	32

Luis Espina Cepeda, sj. És periodista. Ha treballat en diaris com el *YA*, *El Correo de Andalucía* i *La Provincia*. Va ser Director General de Radio ECCA, de las Escuelas Profesionales SAFA, de la Fundación Loyola Andalucía y Canarias. Actualment resideix a Huelva on es dedica a activitats pastorals i a donar Exercicis. luisespina@probesi.org

Aquest quadern compta amb la col·laboració de la Direcció General d'Afers Religiosos del Departament de Governació i Relacions Institucionals

Generalitat de Catalunya
**Departament de Governació
i Relacions Institucionals**

Edita Cristianisme i Justícia - Roger de Llúria, 13 - 08010 Barcelona
93 317 23 38 - info@fespinal.com - www.cristianismeijusticia.net
Imprimeix: Ediciones Rondas S.L. - Depòsit Legal: B 24321-2015
ISBN: 978-84-9730-362-0- ISSN: 2014-6531 - ISSN (virtual): 2014-6558
Traducció: Santi Torres - Revisió i correcció del text: Eulàlia Nuet
Maquetació: Pilar Rubio Tugas - Setembre 2015

Protecció de dades: La Fundació Lluís Espinal li comunica que les seves dades estan registrades a un fitxer de nom BDGACIJ, titularitat de la Fundació Lluís Espinal. Només es fan servir per a la gestió del servei que li oferim i per mantenir-lo informat de les nostres activitats. Pot exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició dirigint-se per escrit a c/ Roger de Llúria 13, 08010 Barcelona.

La finalitat prioritària d'aquest treball no era ser publicat, sinó servir de complement i ajuda per a les tandes d'Exercicis impartides durant l'any del V Centenari del naixement de santa Teresa de Jesús. Es buscava una mena d'acompanyament de la Santa durant l'itinerari marcat pels Exercicis ignasians, una clarificació amb textos teresians de les principals fites de l'itinerari ignasià.

Un cop acabat el treball ha sorgit, però, la possibilitat de donar-lo a conèixer com un document autònom. Pot resultar interessant posar de manifest la proximitat entre les vies ignasiana i teresiana, destacar el veïnatge que hi ha entre les consideracions de santa Teresa i els punts de vista adoptats per sant Ignasi. Per als qui donen o fan els Exercicis pot ser, per tant, una bona ajuda comptar amb textos teresians que acompanyen i enriqueixen aquesta experiència espiritual. I per als que segueixen amb especial interès els escrits de santa Teresa, particularment

ara que se celebra aquest V Centenari, pot també resultar útil constatar les coincidències del pensament teresià amb l'itinerari que proposa sant Ignasi en els Exercicis Espirituals.

Santa Teresa va conèixer sant Ignasi? Va arribar a fer els Exercicis Espirituals?

Alguna cosa convé dir prèviament sobre la pregunta de si santa Teresa es va trobar alguna vegada amb sant Ignasi i si va fer els Exercicis o no.

Sembla prou clar que sant Ignasi i santa Teresa no es van conèixer personalment. Santa Teresa neix l'any 1515, quan Ignasi té ja vint-i-quatre anys. I sant Ignasi surt d'Espanya el 1528, quan santa Teresa no ha ingressat encara al Carmel. La fugissera tornada a Espanya d'Ignasi l'any 1535, per a resoldre assumptes familiars, no sembla de cap manera que donés ocasió per a un contacte directe entre tots dos.

Però santa Teresa viu fins al 1582, i en aquests anys de maduresa sí que és veritat que va tractar i va tenir com a confessors vint-i-tres jesuïtes.

Resulta també força evident que santa Teresa va tenir referències concretes d'Ignasi de Loiola. Quan fa al·lusió directa a les ànimes que *haurà perdut el dimoni* gràcies a l'influx dels grans fundadors d'ordes religiosos com sant Domènec o sant Francesc, hi afegeix literalment: *i que segueix perdent ara pel Pare Ignasi, el que va fundar la Companyia*, concloent que tots, és clar, rebien mercès semblants (*Estances*, 5, 4, 6).

Sobre si va arribar a fer els Exercicis Espirituals o no, hi ha alguns indicis, però no en tenim cap seguretat. En el seu article ja citat sobre santa Teresa, en el *Diccionari Històric de la Companyia de Jesús*, el conegut jesuïta Càndid de Dalmases afirma: «Podem dir que els jesuïtes van recomanar a Teresa els principis i mètodes dels Exercicis ignasians. Això, segons Francisco de Ribera –el seu primer biògraf–, va ajudar a construir els fonaments del seu edifici espiritual: la lluita contra les aficions desordenades, la unió de pregària i mortificació, la consideració de la Humanitat de Crist i el discerniment espiritual».

D'altra banda, el també jesuïta Ignacio Iglesias, en un conegut article sobre santa Teresa afirma que «Teresa va fer, almenys en part, els Exercicis Espirituals».

No hi ha constància certa que santa Teresa arribés a fer els Exercicis. Si els hagués fet és molt estrany que en els seus diversos escrits –en els quals són freqüents els records personals i les

al·lusions a experiències properes– no hi hagi cap testimoni irrefutable sobre això.

L'opinió contrària a que santa Teresa fes personalment els Exercicis ignasians és d'un dels màxims coneixedors de la figura de la Santa d'Àvila. El carmelita Francisco Javier Sánchez, director de la Universidad de la Mística, el Centro Internacional Teresiano Sanjuanista (CITeS) d'Àvila, en preguntar-li explícitament sobre el tema va tenir l'amabilitat de respondre'm mitjançant un correu electrònic: «Pel que jo sé, almenys en els escrits de santa Teresa, no consta enlloc que hagués llegit els Exercicis de sant Ignasi. Tampoc el P. Tomás, gran especialista teresià, no ho assenyalava com a possible en l'estudi que ha fet sobre les lectures i les influències de Teresa. Sí que és, però, evident l'estima cap a la Companyia, i tot el que n'aprèn en relació a temes com la Humanitat de Crist, que tanta incidència tindran en la seva vida i doctrina».

En definitiva, Això també encaixa amb l'estructura aïllada dels monestirs i el caràcter itinerant que va tenir gran part de la seva vida, durant la qual va arribar a fundar setze carmels descalços arreu d'Espanya.

Hi ha, però, un escrit seu, que testimonia que almenys sí que en coneixia l'existència. En aquest escrit, *Vejamén*, referint-se a una resposta que li havia donat el seu estimat fra Joan de la Creu a un determinat assumpte sobre el qual li havien preguntat, comenta literalment la Santa, no sense un cert sentit de l'humor: «Molt bona doctrina exposa en la seva resposta per a qui volgués fer els Exercicis que fan a la Compa-

nyia de Jesús, però no pas per al nostre propòsit».

Sembla quedar prou clar que, sense haver fet els Exercicis, molt probablement, sí que en coneixia almenys l'existència i, tenint en compte el seu tracte continuat amb molts confessors jesuïtes, estava imbuïda de molts dels seus continguts.

Característiques d'aquest treball

Sobre la forma com hem fet aquest quadern, cal fer notar que l'itinerari que aquí seguim és el dels Exercicis de vuit dies, que no encaixa al detall amb la proposta d'Exercicis complets de trenta dies. Ho hem fet així per una qüestió pràctica i pastoral, sense entrar en cap moment en la discussió teòrica sobre si els Exercicis de vuit dies poden servir o no com a repetició (o preparació) dels Exercicis complets de mes. En la pràctica pastoral, els Exercicis de vuit dies tenen prou difusió i solidesa per a estar-hi atents i tenir-ne cura.

En aquest treball, per tant, s'inclou només la menció dels punts escollits per al seguiment de l'itinerari ignasià durant vuit dies, sense entrar en una

exposició extensa ni de les consideracions que li serveixen de base, ni dels textos bíblics que sustenten aquests punts. Sobre cada punt s'inclou una brevíssima nota introductòria per a donar a conèixer de què parlem en cada apartat. Els textos teresians són introduïts també per una breu nota per a remarcar-ne els continguts i la relació que guarden amb els temes de l'itinerari ignasià. En resum, el que es pretén és només presentar els punts de l'itinerari ignasià que serveixen de referència i suport per a les citacions teresianes incloses a continuació, les més relacionades amb cada un d'aquests temes.

Els textos de santa Teresa inclosos en aquest treball, així com els nombres dels capítols i dels paràgrafs dels quals s'extreuen, estan presos de la setena edició manual de les seves obres, editades en 1951 per l'Apostolat de la Premsa.

Com veurem, els abundants testimonis espigolats a continuació deixen molt clar que en els escrits de santa Teresa hi ha coincidències notables amb l'itinerari ignasià. Podríem afirmar, d'alguna manera, que santa Teresa acompanya els Exercicis ignasians.¹

1. N.T. Els textos de santa Teresa en català corresponen a les edicions següents: Teresa DE JESÚS, *Camí de perfecció i Castell interior*, Editorial Nova Terra, Barcelona 1975. És un text traduït pels carmelites descalços Bonaventura dels Sagrats Cors, i Roser de la Santíssima Trinitat. I Teresa DE JESÚS, *El llibre de la vida*, Edicions Proa, col·lecció Clàssics del Cristianisme, 78, Barcelona 1999. Amb una introducció d'Àngel M. Briñas i Cristina Kauffmann, i una revisió del text d'Agustí Borrell

En començar els Exercicis, el dia que s'arriba a la casa d'EE i després de sopar, s'acostuma a fer una xerrada introductòria per a plantejar el que es pretén i explicar quines condicions ajuden a aprofitar bé l'experiència que s'inicia.

A. En la introducció al llibre de *Las Moradas*, santa Teresa explica l'ànim amb què es va posar a escriure el llibre, amb una actitud humil i no exempta del seu humor més característic:

01 Actitud inicial de Santa Teresa:

«Em penso que poca cosa més sabré dir que no hagi dit ja en altres escrits que m'han manat de fer, i temo que tornaré a repetir el mateix, perquè així com els ocells, quan els ensenyen de parlar, no saben sinó el que veuen o senten i ho van repetint moltes vegades, així sóc jo ni més ni menys. Si el Senyor vol que ara digui res nou, Sa Majestat m'ho atorgarà o bé em portarà a la memòria el

que altres vegades he dit, i ja n'estaria contenta, perquè estic tan desmemoriada que prou em voldria recordar d'algunes de les coses que segons afirmen eren encertades i que potser ara s'han perdut» (*Estances, Introducció*, 2).

B. Santa Teresa expressa a la seva manera la confiança que té sant Ignasi en el fet que Déu es pugui comunicar amb la seva criatura [EE 16].

02 Déu vol i pot comunicar-se a les criatures: «Estic certa, si més no, que el qui no creu que Déu pot això i molt més i que ha tingut i té per bé de comunicar-se algunes vegades amb les seves criatures ja ha ben tancat la porta per a rebre-les. Que això no us esdevingui mai, germanes (el no creure que Déu pot fer-ho) ans al contrari, creieu sempre més i molt més de Déu i no poseu els ulls en si són roïnes o bones les

ànimes a qui Déu atorga aquestes gràcies, que això ja ho sap Sa Majestat» (*Estances*, 5, 1, 8).

C. Santa Teresa insisteix també a afirmar que Déu vol comunicar-se amb la seva criatura, independentment de la «roïnesa» de la persona, i que és molt important la col·laboració humana per-

què aquesta comunicació es pugui establir i sigui eficaç.

03 Necessitat de disposar-nos-hi: «En aquesta obra que el Senyor fa en nosaltres no podem res; tot i això, perquè ens faci aquesta mercè, hi podem fer molt disposant-nos-hi» (*Estances*, 5, 2, 1).

PRIMERA SETMANA: «ES RECORDI QUE ESTÀ DAVANT DE DÉU I QUI ÉS AQUEST DÉU»

PRIMER DIA

1. Situar-se bé davant Déu. Principi i fonament [EE 23]

El Principi i fonament és la primera pàgina dels Exercicis, en la qual sant Ignasi exposa les principals conviccions que l'exercitant ha de tenir per a començar bé els Exercicis. No té el format de les meditacions i contemplacions que hi ha a continuació en el llibre, sinó un to expositiu, amb els enunciats molt ben travats de les veritats que convé tenir en compte per a arrencar bé l'experiència.

A. Els Exercicis són per a situar-se adequadament davant Déu, per a «saber estar» davant Déu, tal com expressa també santa Teresa:

04 Situar-se davant Déu: «[...] sense cap esforç i soroll [...] es recordi que està davant de Déu i qui és aquest Déu» (*Estances*, 4, 3, 7).

B. Santa Teresa es lamenta que sovint no sapiguem situar-nos adequadament davant Déu, que desconeguem quina és la nostra relació real amb ell:

05 No sabem qui som: «És de dol-dre i ben humiliant que per culpa nostra no ens puguem entendre a nosaltres mateixos i ni sapiguem qui som. ¿No seria gran ignorància, filles meves, que preguntessin a un qui és, i no es conegués ell mateix, ni sabés qui és el seu pare, ni la seva mare, ni on va néixer? Doncs si això fóra assemblar-nos a les bèsties, és molt pitjor i en grau superlatiu el que ens passa a nosaltres quan no procurem de saber qui som, sinó que ens detenim en aquests cossos, i així, com per sobre, perquè ens ho diu la fe, sabem que tenim ànima i perquè ho

hem sentit dir; però els béns que hi pot haver en aquesta ànima, o bé qui hi ha dintre i el seu valor, poques vegades ho considerem, i d'aquí ve que ens importa tan poc conservar-ne curosament la bellesa. Tot se'ns en va en la grosseria de l'encast o en la tàpia del castell, que són aquests cossos» (*Estances*, 1, 1, 2).

C. *L'Home és creat* és la primera frase del text ignasià, que santa Teresa explica també a la seva manera en parlar de la primera Estança:

06 Creats a imatge i semblança seva: «Déu mateix diu que ens va crear a imatge i semblança seva. Doncs, si és així, com de veritat ho és, no cal que ens cansem a voler aconseguir de comprendre la formosor d'aquest castell, tenint present que hi ha tanta diferència entre ell i Déu com entre el Creador i la criatura, perquè certament l'ànima és criatura. Però n'hi ha prou que Sa Majestat ens digui que l'ha feta a imatge seva, perquè amb treballs puguem arribar a entendre la gran dignitat i la gran bellesa de l'ànima» (*Estances*, 1, 1, 1).

D. La gratuïtat amb què Déu dóna els seus dons, l'expressa santa Teresa amb una afirmació molt clara, i destacant també que Déu disposa dels seus béns i que no fa greuge a ningú fent el que pot i vol fer:

07 Gratuïtat lliure. «El Senyor dóna quan vol i com vol i a qui vol; és hisenda seva i no fa greuge a ningú» (*Estances*, 4, 1, 2).

E. La indiferència, que sant Ignasi expressa amb el *tant... quant...*, santa Teresa l'afirma també dient que l'ànima afortunada que ha aconseguit la unió amb Déu se situa més enllà de les preocupacions que els altres tenen:

08 L'ànima venturosa «viurà descansada en aquesta vida i en l'altra també; perquè cap esdeveniment de la terra no l'afligirà [...] ni malaltia, ni pobresa, ni mort [...] puix que aquesta ànima veu que Nostre Senyor sap més el que fa que no pas ella el que desitja» (*Estances*, 5, 3, 3).

F. L'esperit que emana del Principi i fonament, i més concretament de la indiferència que es deriva d'aquesta reflexió ignasiana, és bellament expressada en una poesia de santa Teresa, llarga i plena d'imatges bíbliques i de tota mena, amb algunes frases que recorden gairebé literalment el text de sant Ignasi:

09 Poema *Vostra sóc*.

Vostra sóc, per a vós naixí:
què maneü fer de mi?

Sobirana Majestat,
etern saber,
de la meua ànima recer,
Déu meu, bondat i altesa,
mireu la gran vilesa
que us canta un amor així.
Què maneü fer de mi?

Vostra sóc perquè em criàreu;
vostra, perquè em redimíreu;
vostra, perquè em sofríreu
vostra, perquè em cridàreu;
vostra, perquè em conservàreu;
vostra, perquè no em corrompí.
Què maneü fer de mi?

Què maneu, doncs, bon Senyor,
que faça tan vil criat?
Quin ofici li heu dat
a aquest esclau pecador?
Aquí estic, el meu dolç Amor,
Amor dolç, estic aquí.
Què maneu fer de mi?

Aquí teniu el meu cor,
el poso a la vostra mà,
el meu cos, la vida i l'ànima,
les meves entranyes i afecció,
dolç Espòs i redempció,
puix jo mateixa m'oferi:
què maneu fer de mi?

Doneu-me mort, doneu-me vida:
salut o malaltia doneu,
honra o deshonra atorgueu.
Doneu-me guerra o pau complida,
flaqueza o força a ma vida,
que diré a tot que sí.
Què maneu fer de mi?

Doneu-me riquesa o pobresa,
conhort o desconhort,
doneu-me alegria o tristesa,
doneu-me cel o bé orc,
vida dolça, sol sens vel,
ja que del tot em rendí.
Què maneu fer de mi?

Si us plau, doneu-me oració
i, si no, sequedat,
si abundància i devoció,
i, si no, esterilitat.
Sobirana Majestat,
només trobo pau aquí.
Què maneu fer de mi?

Doneu-me, doncs, erudició,
o per amor ignorància.
Doneu-me anys d'abundància
o de fam i privació,

doneu tenebra o clar dia,
removeu-me aquí o allí.
Què maneu fer de mi?

Si voleu que estigui folgant
vull per amor folgar,
si em maneu treballar
morir vull treballant.
Digueu on, com i quan.
Dolç amor, no us estigueu de dir:
què maneu fer de mi?

Doneu-me Calvari o Tabor,
desert o terra abundosa,
sigui Job en el dolor,
o Joan que al pit reposa;
sigui vinya fructuosa,
o estèril, si ho voleu així.
Què maneu fer de mi?

Sigui Josep lligat amb cadenes
o d'Egipte potentat,
o David patint penes,
o David encimbellat.
Sigui Jonàs ofegat,
o el que de l'aigua eixí.
Què maneu fer de mi?

Estigui callant o parlant,
faci fruit o no el faça,
mostri'm la Llei la meva nafra,
de l'Evangeli tendre gaudint
estigui penant o fruit,
només Vós vivint en mi.
Què maneu fer de mi?

Vostra sóc, per a Vós naixí:
*què maneu fer de mi?*²

G. El contrari de la indiferència és el lligam amb les criatures, que impedeix la lliure elecció i la llibertat d'acció en la vida. Santa Teresa ho explica amb la metàfora de les feres i bèsties que envolten l'ànima en les primeres Estances:

2. Teresa de Jesús, *Obras Completas*, BAC, 504-505. Traducció al català per a aquesta edició.

10 Dependència de les criatures: «Heu d'advertir que en aquestes primeres estances, gairebé no hi arriba la llum que surt del palau on habita el Rei; perquè, ni que no siguin fosques i negres com quan l'ànima està en pecat, això no obstant, en certa manera sí que són obscures per a no poder veure la claror aquell qui s'hi està. I no pas per culpa de l'habitació, sinó perquè el gran nombre de serps i escurçons i coses emmetzinades que hi han entrat amb ell, no li deixen veure la llum. No ho sé fer entendre. És com qui entrés en un lloc on hi ha molt de sol i portés terra als ulls de manera que quasi ni els pogués obrir; a l'estança hi ha prou claror, però ell no en gaudeix per aquests impediments de feres i bèsties que li fan tancar els ulls perquè així no vegi sinó aquestes. Talment em sembla que esdevé a l'ànima que, per més que no estigui en pecat, viu tan ficada en les coses del món i tan absorbida per la hisenda, o l'honra, o els negocis, que, encara que de fet, com he dit, voldria veure la seva beutat i delectar-s'hi, no li ho permeten i sembla que no es pugui escapolir de tants impediments» (*Estances*, 1, 2, 14).

2. Situar-se malament davant Déu: Pecat

Sant Ignasi dedica al pecat dues grans meditacions de la Primera setmana, i a més a més, hi afegeix diverses repeti-

cions i resums sobre la mateixa matèria. La intenció és que l'exercitant experimenti com n'és, de greu, el pecat —*vergonya i confusió de mi mateix*—, però, alhora, també el fet de sentir-se perdonat i acollit per un Déu misericordiós.

A. La consideració del pecat —la nostra baixesa i misèria—, no deixar de fer atenció a aquesta realitat, és per a santa Teresa font d'una gran il·luminació interior:

11 Baixesa i misèria. «Oh filles, quines coses tan grans veurem si no volem veure res més que la nostra misèria» (*Estances*, 5, 1, 13).

B. En tercera persona, com si es tractés d'una altra persona, santa Teresa explica que qui és conscient de la realitat del pecat se'n retira sempre:

12 Coneixement del pecat. «Jo conec una persona a qui Déu va voler mostrar com quedava una ànima quan pecava mortalment, i diu aquesta persona que, si ho enteníem, li semblava que ningú no voldria cometre pecat, encara que li calgués passar, per tal de fugir de les ocasions, pels treballs més feixucs que hom pugui imaginar» (*Estances*, 1, 2, 2).

C. Llum necessària de l'Amor de Déu, per a distingir el pecat. Santa Teresa diu que, per a conèixer-nos a nosaltres mateixos, hem de conèixer primer Déu:

13 Conèixer Déu. «No ens acabarem mai de conèixer si no procurem conèixer Déu: mirant la seva grandesa considerarem la nostra baixesa, i mirant la seva netedat

veurem la nostra immundícia»
(*Estances*, 1, 2, 9).

D. D'aquesta manera, santa Teresa, que experimentava molt intensament Déu, se sent enormement pecadora —«vil», diu ella—, sense que en realitat hi hagi grans desordres o infraccions morals en la seva vida. També en tercera persona de manera positiva, ho explica a la seva manera, amb una valoració molt crítica dels gustos que l'havien atret en el passat i dels quals depenia.

14 Senyora de si mateixa. La persona, «com que va coneixent més la grandesa de Déu, veu més la pròpia misèria; com que ha gustat ja les delícies de Déu, veu que són escòria les del món; a poc a poc se'n va apartant i és més mestresa d'ella mateixa per a aconseguir-ho» (*Estances*, 4, 3, 9).

E. El pecat té l'«efecte bo» de conduir-nos a la misericòrdia del Senyor que perdona. Santa Teresa destaca aquest fet:

15 Misericòrdia de Déu. «Procuri tenir presents els seus pecats i refugiar-se en la misericòrdia de Déu» (*Estances*, 6, 5, 5).

F. Els tres textos que hi ha a continuació ens mostren, amb senzilles comparacions que a santa Teresa li agradava fer servir, quina era la seva visió del pecat: tenebra fosca, negror tenebrosa, que amaga la claredat esplendorosa de Déu; aigua fosca i de mala olor, davant les aigües netes dels *rierols* que surten de la gràcia de Déu; un drap molt negre que tapa la llum del sol resplendent que està al centre de l'ànima.

16 Lletgesa del pecat: «Abans de continuar endavant convindria

que consideréssiu què deu ser veure caure en algun pecat mortal aquest castell tan resplendent i formós, aquesta perla oriental, aquest arbre ple de vida que hi ha plantat a la mateixa aigua viva que és Déu; no hi ha tenebres més tenebroses ni cosa més fosca i negra, perquè encara ho és molt més l'ànima en pecat» (*Estances*, 1, 2, 1).

17 Aigües clares i fosques, reflexos de l'ànima: «Així com són molt clars tots els rierols que surten d'una font cristal·lina, com ho és l'ànima que està en gràcia (i d'aquí ve que totes les seves obres siguin agradables a Déu i als homes [...]); així l'ànima que per culpa seva s'aparta d'aquesta font i es trasplanta en una altra d'aigua negríssima i de molt mala olor, tot el que en procedeix és la mateixa desventura i immundícia» (*Estances*, 1, 2, 2).

18 Déu en el centre de l'ànima, velat pel pecat: «Aquí cal considerar com la font i aquell sol resplendent que hi ha al centre de l'ànima no perden mai llur brillantor i formosor, ja que sempre són dintre seu i no hi ha res que els pugui fer empal·lidir; però si damunt d'un cristall on toca el sol, hi posem un drap molt negre, ja es comprèn que encara que hi bati el sol, no produirà cap resplendor en el cristall [...]. Com és possible que, com prenent aquestes coses no procureu de treure el sèu d'aquest cristall?» (*Estances*, 1, 2, 3-4).

SEGONA SETMANA: «ESTAR-SE AMB JESÚS EL SENYOR»

SEGON DIA

3. Crida de Jesús [EE 91-98 i 275]

A l'inici de tot el que els Exercicis dedicaran a la contemplació de la vida de Jesús –Segona, Tercera i Quarta setmanes– hi ha l'exercici de la Crida del Rei Temporal, la vocació de tots els cristians a escoltar la invitació del Jesús humà a seguir-lo.

A. La persona i la humanitat de Jesucrist centren tota la vida espiritual de santa Teresa. Per a ella, Jesucrist està en la darrera estança del castell interior i a ell cal dirigir tota l'atenció i tots els desigs:

- 19** Posar els ulls en Crist: «Us dic, filles, que posem els ulls en el nostre bé que és el Crist i hi aprendrem la veritable humilitat i se'ns ennoblirà l'enteniment, com he dit» (*Estances*, 1, 2, 11).

B. La intervenció directa de Jesucrist en la persona és la que possibilita que aquesta el pugui seguir, segons expressa molt clarament santa Teresa, que el mostra com a *camí i llum*:

- 20** Camí i llum: «Si perden el guia, que és el bon Jesús, no encertaran el camí (per a entrar en les estances del castell interior), perquè el mateix Senyor diu que és camí i també que és llum, i que ningú no pot anar al Pare sinó per Ell» (*Estances*, 6, 7, 6).

C. Santa Teresa expressa l'atracció directa que exerceix Jesucrist i el seguiment personal al qual ens crida amb la suggeridora comparació del «xiulet amorós», amb què el Diví Pastor crida aquells que s'han allunyat del castell on viu. La comparació és molt gràfica,

és feta a la manera d'una composició veient el lloc:

21 Xiulet amorós de Déu: «Imagineu que els sentits i les potències que, com he explicat abans, són la gent del castell (segons la comparació presa per a saber dir alguna cosa), se n'han anat fora i es fan amb gent estranya, enemiga del bé d'aquest castell, i això dies i anys [...]. El gran Rei que sojorna al castell, havent vist la seva bona voluntat, vol retornar-los a Ell amb gran misericòrdia, i com a Bon Pastor, amb un lleu xiular que quasi ni ells mateixos no entenen, fa que coneguin la seva veu i que no vaguin perduts, sinó que tornin a casa seva; i té tanta força aquest xiulet del pastor, que desemparen les coses exteriors en què vivien embadalits i entren al castell [...]. Em sembla que mai no ho havia fet entendre com ara, perquè per a buscar Déu en l'interior [...] és una gran ajuda que Déu concedeixi aquesta mercè» (*Estances*, 4, 3, 2-3).

D. Santa Teresa recomana directament «mirar Jesús», en els diferents moments i circumstàncies de la nostra vida, i deixar-nos influir per la seva «manera de fer», pels trets de la seva persona i el seu estil de vida. I això d'una forma molt concreta, no amb consideracions intel·lectuals sobre la seva divinitat, sinó contemplant-lo directament com a home:

22 Humanitat de Jesús. És necessari meditar «els misteris de la Sa-

grada Humanitat de Nostre Senyor Jesucrist», i no seguir la creença que «és millor tractar coses de la divinitat i fugir de les corpòries», i es reafirma «a mi no em faran confessar que aquest (fugir de les coses corpòries) és bon camí [...] i fins arribo a dir que no cregueu a qui us ho digui diferent» (*Estances*, 6, 7, 5).

E. Més directament encara, la Santa confessa la importància de recórrer a la humanitat de Jesucrist:

23 No fugir de les coses corpòries. «És convenient, per espirituals que siguin, no fugir tant de coses corpòries, que fins els sembla que els ha de fer mal la Sagrada Humanitat» (*Estances*, 6, 7, 14).

F. Positivament confessa:

24 Acompanyament de Jesús. «Com més endavant va una ànima, més acompanyada està del bon Jesús» (*Estances*, 6, 8, 1).

G. Diu santa Teresa expressament a qui prega:

25 Mirar Jesús: «Només us demano que el mireu. Si esteu alegres, mireu-lo ressuscitat [...] si passeu treballs o esteu trista, mireu-lo camí de l'hort [...]. O mireu-lo lligat a la columna, ple de dolors [...]. O mireu-lo carregat amb la creu, com no el deixaven ni alenar! Us mirarà amb uns ulls tan formosos, tan piadosos i plens de llàgrimes, i oblidarà els seus dolors per consolar els vostres, solament per-

què us hi aneu a consolar i us gireu a mirar-lo. [...] Oh Senyor del món i veritable Espòs meu! ¿Tan necessitat esteu de companyia, Senyor meu i bé meu, que fins n'admeteu una de tan pobra com la meua i us llegeixo a la cara que us heu consolat amb mi?» (*Camí de Perfecció*, 26, 4-6).

4. Encarnació [EE 101-109]

En l'Encarnació es contempla la decisió de Déu de salvar el món –Fem redempció del gènere humà– i la manera de portar a terme aquest decret diví que va tenir lloc a Natzaret: Jesús es fa home gràcies a l'acceptació per part de la Verge Maria del pla de la Santíssima Trinitat sobre ella.

A. Santa Teresa insisteix constantment en la necessitat de comptar amb la humanitat de Jesucrist, perquè nosaltres som humans i tenim necessitat de recolzar-nos en la seva corporeïtat. Aquest és el sentit dels textos següents:

26 Humanitat de Jesucrist, camí per a arribar a Déu: «Amb un amic tan bo al davant i un tan bon capità que s'ha posat a l'avançada en els sofriments, es pot sofrir tot: és ajut i encoratja, no falla mai, és amic de debò. I veig clar i he tornat a veure que Déu vol ser acontentat i fer-nos gràcies

grans per mitjà d'aquesta Humanitat sacratíssima, en la qual va dir Sa Majestat que es complau. Ho he vist per experiència moltes i moltes vegades. El Senyor m'ho ha dit. He vist clarament que si volem que la sobirana Majestat ens reveli grans secrets, hem d'entrar per aquesta porta. [...] Per tant, senyor, la vostra mercè no vulgui altre camí que aquest, encara que es trobi en el cim de la contemplació; per aquí va segur. Tots els béns ens vénen per aquest Senyor nostre. Ell mateix l'instruirà mirant la seva vida, que és el millor model. ¿Volem més que tenir un amic tan bo a prop nostre que no ens deixarà en els sofriments ni en les tribulacions, com fan els del món? Felix el qui l'estimi de debò i el porti sempre a prop seu» (*Vida*, 22, 6-7).

27 Déu parla per la Humanitat de Jesús: «No tinc present que nostre Senyor parli d'altra manera si no és per la Humanitat; i això no ho dic només per dir-ho» (*Cuenta de conciencia*, 54, 22).

28 La seva Humanitat ens apropa a Jesús: «No veig bé que l'ànima anés per l'aire com diuen... bona cosa és de tenir un suport humà mentre vivim i som humans» (*Vida*, 22, 9).

5. La vida de Jesús a Natzaret [EE 271]

Jesús va dedicar com a màxim tres anys a la seva actuació pública, però abans va viure trenta anys d'una manera totalment anònima al petit poble de Natzaret. A aquest període tan gran de la vida de Jesús –deu anys de vida exclusivament privada per cada any d'actuació pública–, sant Ignasi hi presta una atenció màxima durant els Exercicis.

A. Santa Teresa ens recomana «mirar» la vida de Jesús en tots els seus moments, atenint-nos a les pròpies circumstàncies. La vida oculta a Natzaret s'assembla a la vida de moltes persones anònimes i normals.

29 El Senyor es fa a nosaltres: «Així com diuen que la dona, per a ser ben casada, s'ha de mostrar trista amb el marit, si aquest ho està, i igualment, alegre, encara que ella no ho estigui mai. Mireu, germanes, de quina subjecció us heu deslliurat! Però el Senyor fa això mateix amb nosaltres, i sense falsia: es fa servent i us vol senyora, i fins i tot vol obrar segons la vostra voluntat (Cada moment de la vida de Jesús pot ser “mirat” des de cada circumstància diversa de la vida personal). Carregat amb la creu us mirarà amb uns ulls tan formosos, tan piadosos i plens de llàgrimes, i oblidarà els seus dolors per con-

solar els vostres, només perquè us hi aneu a consolar i us gireu a mirar-lo» (*Camí de Perfecció*, 26, 4-5).

6. Baptisme al Jordà [EE 158 i 273]

Els quatre evangelistes dediquen molta atenció a l'escena del baptisme de Jesús al Jordà, i a la gran il·luminació que rep Jesús per part d'un Déu Pare que l'estima com a Fill.

A. Santa Teresa mira d'aclarir el que suposa l'amor que Déu ens té: «estima tothom». I explica la forta impressió que produeix en l'home sentir aquesta veritat: «descobrir els seus secrets i les seves grandeses». Aquesta sensació és molt superior a tots els «plaers d'aquesta vida», que en paraules seves són «immundícia», ni que de l'amor de Déu només en participem mínimament, «una gota del riu gran i cabalós que ens té preparat».

30 Déu es dona a l'ànima: «Mireu: és cert que Déu es dona als qui ho deixen tot per ell. No fa accepció de persones; estima tothom. Ningú no té excusa, per dolent que sigui, com ho demostra el que fa amb mi duent-me a aquest estat. Mireu també que el que dic no és ni el resum de tot el que es pot dir, perquè dic solament el que cal per a fer entendre aquesta mena de visió i de gràcia que Déu fa a l'ànima, però m'és impossible de dir el

que se sent quan el Senyor li descobreix els seus secrets i les seves grandeses, ni el goig tan per damunt de tots els que es poden imaginar aquí a la terra, que amb tota raó fa avorir tots els plaers d'aquesta vida, que no són sinó immundícia tots ple-

gats, i fa fàstic adduir-los aquí per comparar-los-hi, encara que fos per a fruir-ne per sempre i, de les delectacions que dóna el Senyor, aquesta visió no fos més que una gota del riu gran i cabalós que ens té preparat» (*Vida*, 27, 12).

QUART DIA

7. Temptacions de Jesús, Dues Banderes [EE 274 i 136-147]

Les temptacions que els evangelistes relaten que va experimentar Jesús al desert serveixen de suport evangèlic per a la consideració del programa amb el qual Llucifer intenta atrapar els seus seguidors, en contrast amb la suau invitació que el summe i veritable Capità, Crist nostre Senyor, formula als homes perquè el segueixin. És la meditació de les Dues Banderes, els dos antitètics grups humans dels que segueixen Llucifer i dels que segueixen Jesús.

A. Santa Teresa és sensible a les temptacions que l'esperit del mal fa sentir en la vida espiritual:

31 Lluita de la temptació. «Lluitava amb una ombra de mort i no hi havia qui em donés vida» (*Vida*, 8, 12).

B. A la primera Estança descriu les temptacions com a «cuques», que transiten pel nostre voltant intentant mos-

segar-nos. Arriba a dir que, com que no som àngels, li produeix estranyesa i fins i tot por que una persona li digui que no té cap temptació. Les temptacions no s'han de buscar fora, sinó que les pitjors les tenim dins de nosaltres mateixos.

32 Els enginyers i la destresa del dimoni: «Oh valga'ns Déu, filles! Quantes ànimes el dimoni deu haver fet retrocedir amb aquests escrúpols, que a elles els devien semblar humilitat! [...] I la causa és no acabar-nos d'entendre; torç el propi coneixement i, si no sortim mai de nosaltres mateixos, no em meravella que es pugui témer això i molt més. Per tant, filles, cal que posem els ulls en el nostre bé, que és el Crist, i en els seus sants, i hi aprenem la veritable humilitat, [...] i se'ns ennobli la l'enteniment [...] i el nostre propi coneixement no serà mesquí i covard. Que ni que sigui això la primera

estança, és molt rica i de gran preu. I si hom sap escapolar-se dels tòtils i de les sargantanes, no deixarà de continuar endavant. Terribles són els enginyes i la destresa del maligne per a aconseguir que les ànimes es desconeixin i no s'entenguin» (*Estances*, 1, 2, 11).

- 33** Hi ha temptacions, no som àngels: «No és possible ser aquí àngels, perquè no és la nostra naturalesa. És per això que no em torba l'ànima quan la veig en grans temptacions; que si hi ha amor i temor de nostre Senyor, ja sé que n'ha de sortir guanyadora; i si veig (una ànima) caminar sempre quieta i sense cap guerra –que algunes me n'he trobat–, encara que no la vegi ofendre el Senyor, sempre em produeix por, i no me n'acabo de fiar» (*Meditacions sobre els Càntics*, 2, 3).

- 34** L'enemic està dins: «Havent-nos deixat del món i dels parents, i reclòs ací amb les condicions esmentades, ja sembla que ho hem fet tot i que no cal que lluitem contra res més. No, germanes, no us asseguréssiu ni us adormíssiu, que serieu com qui s'adornava assossegadíssim després de tancar les portes per por dels lladres i se'ls deixa a casa. Ja sabeu que no hi ha lladre pitjor que nosaltres mateixes» (*Camí de Perfecció*, 10, 1).

C. Les temptacions de Satanàs, el príncep del mal, són molt presents en tots els escrits de santa Teresa. En particu-

lar fa esment de com queda dissimulat sota un àngel de llum per enganyar i atreure a la seva bandera.

- 35** Bandera de Llucifer: «és molt necessari que no deixem d'estar alerta per entendre llurs enganys i perquè, fent-se àngels de llum, no ens entabanin; puix que hi ha multitud de coses amb què entrant a poc a poc, ens poden danyar i no ho sabem veure fins que el mal ja està fet» (*Estances*, 1, 2, 15).

D. A les temptacions i atraccions del mal s'hi contraposa la crida de Jesús, el Rei Eternal, a formar part de la seva bandera, del seu grup, seguint-lo pels camins que ell va seguir i participant de la seva vida i patiments.

- 36** Bandera de Jesús: «[...] Desitjar patir i imitar Sa Majestat [...]. Conec persones que van pel camí de l'amor tal com s'ha d'anar, únicament per servir Crist crucificat, que no solament no li demanen gustos ni els desitgen, sinó que li supliquen que no els en doni en aquesta vida» (*Estances*, 4, 2, 9).

8. Un dia a la vida de Jesús

Expliquen els Evangelis que, cada dia, Jesús: 1) predicava i donava testimoni del missatge del Regne; 2) curava intentant ajudar tots els qui se sentien oprimits pel dolor; 3) pregava al Pare, en estones llargues de silenci i a soles. La contemplació de l'actuació pública de Jesús comença per la consideració del que feia cada un dels dies de la seva itinerància pel territori de Palestina.

A. Santa Teresa s'admira del fet que Jesucrist es deixi «mirar» i «acompanyar» per nosaltres, fins al punt que la nostra companyia el pugui consolar. Tot això la porta a voler «imitar» Jesús en tot: «per on aneu, he d'anar; per on passeu, he de passar».

- 37 Relació amb el Senyor i desig d'imitar-lo: «Oh Senyor del món i veritable Espòs meu! ¿Tan necessitat esteu de companyia, Senyor meu i bé meu, que fins n'admeteu una de tan pobra com la meua i us lleigeixo a la cara que us heu consolat amb mi?

¿Com és possible, Senyor, que els àngels us abandonin i que ni el Pare no us consoli? Senyor, si és així que per mi ho voleu passar tot, què és el que jo passo per Vós? ¿De què em queixo? Des que us he vist d'aquesta manera em sento tan avergonyida, que em determino, Senyor, a passar tots els treballs i a tenir-los per gran bé, a fi d'imitar-vos per poquet que sigui. Fem-lo junts, el camí, Senyor: que vull anar per on aneu, i passar per on passeu» (*Camí de Perfecció*, 26, 6).

CINQUÈ DIA

9. Exigències del seguiment de Jesús [149-156 i 164-168]

Els Exercicis intenten contrastar la tendència a la incoherència i a la tebior que és habitual en els seguidors de Jesús en dos grans moments: 1) la paràbola dels tres binaris d'homes, per abraçar el millor, i 2) la consideració de les maneres d'humilitat, els tres possibles graus d'amor a Déu existents en els humans. Són els dos grans referents que l'itinerari ignasià posa per a la realització de l'elecció d'estat o la reforma de vida de l'exercitant.

A. Santa Teresa expressa molt clarament el desig que Déu se serveixi de la meua vida com vulgui; això és, de passar per tots els patiments que Jesús va tenir: «aquestes ànimes es queixen a sa Ma-

jestat quan no li poden oferir cap sofriment». Fins els patiments dels màrtirs li semblen poca cosa, tenint en compte el desig que té de passar per allà on Jesucrist va passar.

- 38 Desigs que ell se serveixi de la meua vida: «Oh, quan l'ànima torna ja del tot en si (després d'una intervenció extraordinària de Déu en la pregària), quanta confusió sent, i quins desigs tan grandíssims té d'ocupar-se tota en Déu de qualsevol manera que Ell se'n vulgui servir! Si de les pregàries passades queda també els efectes que he dit, ¿com quedarà després d'una mercè com aquesta? Voldria tenir mil vides per a esmerçar-les

totes per Déu, i que tot el que hi ha a la terra fossin llengües per a lloar-lo en nom d'ella. Té uns disegns intensíssims de fer penitència, i no és molt que en faci, puix que amb la força de l'amor no se'n sent gaire, i veu ben clar que els màrtirs amb els turments que patien no feien gran cosa, perquè amb aquesta ajuda de part de Nostre Senyor és fàcil i, en conseqüència, aquestes ànimes es queixen a Sa Majestat quan no li poden oferir cap sofriment» (*Estances*, 6, 4, 15).

10. Jesús interpel·la els deixebles

En el centre de la seva vida pública, després de la crisi experimentada a Galilea, on havia estat ben rebut, i abans d'iniciar el camí cap a la Jerusalem on seria condemnat, Jesús interpel·la els seus deixebles amb la gran pregunta: «qui dieu que sóc jo?, qui sóc jo en realitat per a vosaltres?». Pregunta que encara segueix interpel·lant els qui pretenem seguir-lo.

A. Santa Teresa parla d'«anar i venir d'un mateix a Déu», de tractar amb Déu per davant d'un mateix, de posar Déu per damunt dels propis interessos. Diu que no se surt del temor interior, de la pusil·lanimitat o de la covardia –actituds defectuoses que ella anomena «fang»– quan es manté la dependència dels interessos més personals o baixos, l'afecció a «la misèria del nostre fang». Per fer comprensible aquesta actitud posa diversos exemples de

dependència de coses només terrenals: si em miren o no, si tindrè problemes o seré més ben considerat o més mal considerat per l'elecció d'un determinat camí, etc. També preveu caure en actituds maximalistes, de pretendre posar-se davant els altres buscant quedar bé i no el seguiment més radical de Jesucrist, «si em tindran per més bona si no vaig pel camí de tots». La Santa ho deixa molt clar en una frase que expressa el seu sentit comú humà i constant: «no són bons els extrems, encara que es tracti de virtut».

39 Valorar Déu ens fa millors: «si no sortim mai del nostre fang de misèries és molt més difícil», perquè «el nostre enteniment i la nostra voluntat es tornen més nobles i més aparellats per a fer el bé anant i venint d'ells mateixos a Déu» (*Estances*, 1, 2, 10).

40 Se sent malament, el qui no està amb Déu o no valora Déu sobre tot: «Entaforats sempre en la misèria del nostre fang, mai el corrent no sortirà del llot de temors, pusil·lanimitats i covardia de pensar si em miren o no em miren; si anant per aquest camí fracassaré; si gosaré començar aquell afer o no; si deu ser supèrbia; si estarà bé que una persona tan miserable tracti de cosa tan alta com la pregària; si em tindran per més bona si no vaig pel camí de tots; que no són bons els extrems, encara que es tracti de virtut...» (*Estances*, 1, 2, 10).

TERCERA SETMANA: «MIRAR EL QUE VA COSTAR AL NOSTRE ESPÒS L'AMOR QUE ENS VA TENIR»

SISÈ DIA

11. Incomprensió i enfrontaments

La condemna a mort de Jesús per part dels jerarques del seu poble no s'improvisa en el darrer moment, sinó que es va forjant al llarg de tota la seva actuació pública. Les opinions i els comportaments de Jesús són progressivament mal compresos per les autoritats jueves, cada vegada més geloses davant la bona acollida que el poble li feia.

A. L'aproximació a aquests moments de la vida de Jesús, santa Teresa l'expressa dient que també en les situacions personals d'afflicció, en els moments de tensió –que ella anomena «els temps de guerres, de trifulgues i de fatigues»– es pot mantenir simultàniament la pau interior. Diu que explicar que «hi ha treballs i penes i que l'ànima estigui en pau» és «cosa

difícil». Per això diu: «vull posar-vos una comparació o dues». La comparació que posa és treta de la seva concepció general de les estances. Hi ha situacions, les primeres estances, en les quals les afliccions es deixen sentir molt, les «feres metzinoses» i «molt rebombori», diu, «fan xivarri i treuen la pau»; però en la darrera estança, quan el Senyor es fa intensament present, «les passions ja estan vençudes» i les dificultats no fan impossible gaudir de la pau; posa també la comparació de com, en el cos, el cap pot romandre tranquil, tot i que el cos senti el dolor. L'existència de dificultats no ha de ser tan imperiosa per a eliminar la pau interior. Jesucrist, d'aquesta manera, va aconseguir mantenir la pau interior, tot i les dificultats que passà i que van anar creixent fins a dur-lo a la mort.

41 Pau en l'aflicció: «No s'ha d'entendre que les potències, els sentits i les passions estan sempre amb aquesta pau [...] no deixa d'haver-hi temps de guerra, de trifulgues i de fatigues [...], però són de manera que ella no surt de la seva pau i del seu lloc; [...] assegurar que hi ha treballs i penes i que l'ànima està en pau és cosa difícil. Us vull posar una comparació o dues: [...] Està el rei al seu palau, i al seu regne hi ha moltes guerres i coses enutjoses, però no per això deixa d'estar-se al seu lloc; igual aquí: ni que a les altres estances hi hagi molt rebombori i feres metzinoses i se'n senti el soroll, cap d'aquestes no s'atreveix a entrar en aquella cambra de manera que la'n faci sortir; i les coses que sent, ni que la contristin, no per això la pertorben ni li fan perdre la pau, perquè les passions ja estan tan vençudes que tenen por d'entrar-hi, car en surten més rendides. Ens pot fer mal tot el cos, però si el cap està sa, no perquè ens faci mal el cos ens n'ha de fer també el cap. Em ric d'aquestes comparacions, que no em satisfan, però no en sé d'altres. Penseu com vulgueu, però el que he dit és veritat» (*Estances*, 7, 2, 10-11).

12. Jesús s'atansa al seu final **[EE 190-203 i 289-290]**

El moment del darrer Sopar és considerat per sant Ignasi en els Exercicis com el pòrtic a tota la Passió de Jesús.

A. Santa Teresa evoca l'escena del Sopar com a il·lustrativa que el seu desig d'ajudar a la salvació de tots supera el rebuig als mals que li vénen a sobre. Tenint en compte el manament de l'amor, expressat en l'últim Sopar, la santa convida a l'amor concret les persones més properes, les germanes: «contrarieu la vostra voluntat perquè es faci en tot la de les germanes», «oblleu el vostre bé pel bé seu», seguint l'exemple de Jesucrist, que «per deslliurar-nos de la mort, va morir Ell amb una mort tan penosa com la de la creu».

42 Veure venir la mort: «Heus aquí, germanes, el que fa Nostre Senyor per tal que en aquesta fase l'ànima ja es conegui per seva. [...] Qui millor que Ell devia desitjar sortir d'aquesta vida? I així ho digué Sa Majestat en el Sopar: 'Amb força he desitjat'. Senyor, ¿com no se us va posar davant la treballosa mort amb què havíeu de morir, tan dolorosa i espantosa? No, perquè el gran amor que tinc i el desig que se salvin les ànimes sobrepujen sense comparació aquestes penes; i les que he sofert i sofreiro des que sóc al món, molt més grans encara, són suficients per a tenir en no res aquelles, comparades amb aquestes» (*Estances*, 5, 2, 13).

43 Un oferiment pels altres que costa: «Demanu a Sa Majestat que us concedeixi amb perfecció aquest amor al proïsme i deixeu fer Nostre Senyor, que us donarà més que no sabeu desitjar, a condició que us hi esforceu

tant com sigui possible, procurant contrariar la vostra voluntat perquè es faci en tot la de les germanes, ni que perdeu el vostre dret; i oblideu el vostre bé pel bé seu, per més contradicció que us hi faci el propi natural; i, quan es presenti l'oportunitat, traieu-los el treball de les mans

i preneu-lo al vostre càrrec. No penseu que no us hagi de costar gens i que us ho heu de trobar tot fet. Mireu el que li va costar al nostre Espòs l'amor que ens tenia, que, per deslliurar-nos de la mort, va morir Ell amb una mort tan penosa com la de la creu» (*Estances*, 5, 3, 12).

SETÈ DIA

13. Tribunal jueu i tribunal romà [EE 208 i 291-296]

Els Exercicis contemplen la Passió de Jesús d'una manera molt dinàmica: de l'hort a la casa d'Annàs; de la casa d'Annàs a la de Caifàs; de la de Caifàs a la de Pilat; de la de Pilat a la d'Herodes; d'Herodes a Pilat, de la casa de Pilat fins a ser penjat a la creu. És una invitació a contemplar d'una manera molt atenta tot el patiment de Jesús en el seu viacrucis.

A. La Passió mostra el gran amor que ens va tenir Jesús:

44 L'amor de l'espòs: «Mireu el que li va costar al nostre Espòs l'amor que ens tenia, que, per deslliurar-nos de la mort, va morir Ell amb una mort tan penosa com la de la creu» (*Estances* 5, 3, 12).

B. Santa Teresa torna moltes vegades en els seus escrits a les escenes de la Passió:

45 Els ulls en el Crucificat: «Poseu els ulls en el Crucificat, i tot se us farà no res» (*Estances*, 7, 4, 8).

C. Després de «discórrer» per diferents moments de la Passió, resumeix així la meditació sobre aquestes escenes.

46 Pregària admirable. «I això és oració admirable i molt meritòria» (*Estances*, 6, 7, 10).

D. El que més recomana és «mirar» aquestes escenes, aturar-se a través de la «mirada» en tot allò que Jesús hi va passar, tenint en compte que Jesús pateix per consolar-nos a nosaltres:

47 Jesús en la Passió: «Oblidarà els seus dolors per consolar els vostres, només perquè us hi aneu a consolar i us gireu a mirar-lo» (*Camí de perfecció*, 26, 5).

48 Repàs de la Passió: «Discórrer molt amb l'enteniment d'aquesta manera: comencem a pensar en

la gràcia que Déu ens va fer de donar-nos el seu únic Fill, i no ens parem aquí, sinó que anem endavant tot pensant els misteris de la seva gloriosa vida; o comencem en l'oració de l'Hort, i no per a l'enteniment, fins que el Senyor està clavat a la creu; o bé ens detenim en un pas de la Passió com, per exemple, quan el van agafar i anem repassant aquest misteri considerant detalladament tot el que enclou per a pensar i sentir, tant de la traïció de Judes, com de la fugida dels apòstols i altres coses. I això és oració admirable i molt meritòria» (*Estances*, 6, 7, 10).

- 49 Mirar Jesús patint: «Si passeu treballs o esteu trista, mireu-lo camí de l'hort: que gran devia ser la pena que duia a l'ànima, puix que la manifesta i se'n queixa, tot i que era el mateix sofriment! O mireu-lo lligat a la columna, ple de dolors, totes les carns trossegades de tant que us estima! Quins patiments: perseguit d'uns, escopit d'altres, negat i desemparat dels amics, sense defensors, gelat de fred i en tanta solitud que l'un amb l'altre us podeu ben consolar! O mireu-lo carregat amb la creu, com no el deixaven ni alenar! Us mirarà amb uns ulls tan formosos, tan piadosos i plens de llàgrimes, i oblidarà els seus dolors per consolar els vostres, només perquè us hi aneu a consolar i us gireu a mirar-lo» (*Camí de Perfecció*, 26, 5).

14. Crucifixió i mort de Jesús [EE 208 i 296-297]

El Calvari, amb la contemplació de la crucifixió i la mort de Jesús, no pot faltar en el seguiment de la Passió del Senyor.

A. Santa Teresa insisteix que hem d'acompanyar Jesús en el seu patiment —«preneu alguna part d'aquella creu»— i intentar arribar a experimentar el patiment que va tenir, sabent que això ens produirà a nosaltres consol:

- 50 En sortireu consolades: «per molt que els vulgueu sentir, veureu que són de per riure comparats amb els del Senyor» (*Camí de Perfecció*, 26, 7).

B. A més a més concreta que l'acompanyament a Jesús en el seu patiment ha de conduir a acompanyar el patiment de les persones més properes, les religioses, en el servei a les germanes de la pròpia comunitat.

- 51 Obres: «demostrar amb obres que se'l vol seguir en el servei a les germanes» (*Estances*, 7, 4, 8).
- 52 Ajudar el Senyor en la Passió. «Sí, filles, sí, preneu-ne alguna part, d'aquella creu; no us importi que els jueus us envesteixin, per tal que Ell no vagi tan aclapat; no feu cas del que us diguin; feu el sord a les murmurations; bo i ensopegant, i bo i caient amb el vostre Espòs, no us aparteu de la creu ni la deixeu. Fixeu-vos en el seu cansament i com els seus treballs avantatgen els vostres: en sortireu consolades perquè, per grans que us els

pinteu i per molt que els vulgueu sentir, veureu que són de per riure comparats amb els d'Ell» (*Camí de Perfecció*, 26, 7).

- 53** Mirar el Crucificat i seguir-lo en el servei als altres: «Poseu els ulls en el Crucificat, i tot se us farà no res. [...] Mirar el Crucificat, portar el ferro de la creu,

oferir-se a ell com a esclau i demostrar amb obres que se'l vol seguir en el servei a les germanes [...]. Perquè tingueu bons fonaments, procureu cadascuna ser l'última en tot i l'esclava de totes, mirant com i de quina manera els podeu fer plaer i les podeu servir» (*Estances*, 7, 4, 8).

QUARTA SETMANA: ESTAR-SE AMB ELL DESPRÉS DE RESSUSCITAT

VUITÈ DIA

15. Sepultura i resurrecció

Jesús amb la seva Mare [298-299]

L'únic moment dels Exercicis en el qual sant Ignasi mostra un cert sentit de l'humor és quan, en referir-se a les aparicions del Ressuscitat, afirma «primer s'aparegué a la Verge Maria, i això, encara que no es digui en l'Escriptura, es té per dit en dir que s'aparegué a tants d'altres; perquè l'Escriptura suposa que tenim enteniment».

A. Santa Teresa parla de Jesús ja resuscitat, molt proper a ella per l'Eucaristia, d'una manera molt personal i experiencial: bon amic present, [...] bon capità, que es va posar davant en el patir [...]. És ajuda i encoratja; no falla mai; és amic veritable.

54 Estar amb ell després de ressuscitat: «Suposem que pel nostre

natural o per malaltia no puguem pensar sempre en la Passió perquè és penós: qui ens impedeix d'estar amb Ell ressuscitat, ja que el tenim tan a prop en el Santíssim Sagrament, on ja és glorificat? [...] Aquí en el Santíssim Sagrament el tenim sense sofrir, tot gloriós, donant forces a uns i animant-ne d'altres, i fet company nostre abans de pujar al cel, que sembla fins i tot que no estava a les seves mans apartar-se un moment de nosaltres. [...] Amb un amic tan bo al davant i un tan bon capità que s'ha posat a l'avançada en els sofriments, es pot sofrir tot: és ajut i encoratja, no falla mai, és amic de debò. I veig clar i he tornat a veure que Déu vol ser acontentat i fer-nos grà-

cies grans per mitjà d'aquesta Humanitat sacratíssima, en la qual va dir Sa Majestat que es complau (Mt 3,17). Ho he vist per experiència, moltes i moltes vegades. El Senyor m'ho ha dit. He vist clarament que, si volem que la sobirana Majestat ens reveli grans secrets, hem d'entrar per aquesta porta» (*Vida*, 22, 6).

B. Per a Santa Teresa, Jesús ressuscitat està allà *on no hi ha lloc per a la tristesa*, allà on estem cridats a estar també nosaltres algun dia...

55 On res no ens donarà pena: «Us pot semblar, germanes, que les ànimes a qui el Senyor es comunica tan particularment deuen estar ja tan segures que n'han de gaudir per sempre, que no han de témer ni plorar els seus pecats. Això seria un gran engany, perquè el dolor dels nostres pecats creix més com més rebem del nostre Déu. I estic certa que no ens desapareixerà fins que siquem on res no ens podrà fer pena» (*Estances*, 6, 7, 1).

Aparicions de Jesús [EE 300-311]

En contrast amb la curta selecció d'escenes de la vida pública de Jesús que es troben en el llibre dels Exercicis, les aparicions de Jesús ressuscitat que es proposen contemplar durant la Quarta Setmana són absolutament totes les que surten en els Evangelis.

A. La bellíssima imatge de tot el procés de producció de la seda, explicada per santa Teresa en molts llocs de *Las Moradas*, pot també aplicar-se per a

entendre millor la resurrecció de Jesucrist:

56 Explicació de la comparació. «Teresa relata com es dona aquest procés: Primer, neix el cuc de seda d'una llavor que és una mena de gra de pebre petit. Després es tanca ja gran en el capoll i amb la boqueta va a poc a poc filant la seda i fan uns capolls encara més petits i molt espessos on es tanquen [...] la casa on han de morir. Finalment, després de la seva mort, el capoll es trenca i sorgeix una papallona blanca molt graciosa. El símbol de la papallona és en l'espiritualitat teresiana polivalent. No té només aquesta connotació immediata de la transformació espiritual que ens fa renéixer en el misteri pasqual. També i primer de tot és un símbol obert que en les darreres estances significarà trànsit cap a una nova etapa que promet molt més, la mateixa transformació en Crist» (C. MANCINI I ALTRES, *Como un amigo habla a otro amigo, Símbolos teresianos en diálogo con los Ejercicios ignacianos*, Narcea 2014, 132).

B. El caràcter polivalent de la imatge permet comprendre la màxima transformació que es produeix entre la mort i la resurrecció de Jesucrist.

57 Imatge de la papallona de seda: «Ja haureu sentit contar les meravelles en la manera com es cria la seda —que solament Ell podia fer una tal invenció—, i que una llavor semblant als

grans de pebre, tan petits, quan ja comença a haver-hi fulla a les moreres, amb la calor, comença a viure (tot i que jo mai no ho he vist, sinó que n'he sentit a parlar i, així, si alguna cosa no resulta ben explicada, no és meua la culpa), i mentre no té aquest manteniment, s'està morta; i amb fulles de morera es crien fins després, quan són grossos, els posen uns branquillons i ells, amb la boqueta, van d'ells mateixos filant la seda i fan uns petits capolls molt espessits i s'hi reclouen dintre; i aquest cuc, que és gros i lleig, s'acaba, i surt del mateix caputxó una papalloneteta blanca molt graciosa. Si no ho veiéssim, això, sinó que ens ho contessin d'altres temps, qui ho podria creure o amb quins arguments podria hom demostrar una cosa tan fora de raó, com ho és que un cuc i una abella amb tanta diligència i tanta traça treballin en profit nostre i el pobre cuc fins i tot perdi la vida en el seu afany?» (*Estances*, 5, 2, 2).

- 58** Aplicació a la vida espiritual: «Comença a tenir vida aquest cuc quan, amb l'escalf de l'Esperit Sant, comença a aprofitar-se de l'auxili general que Déu a tots ens dona [...]. Crescut el cuc, comença a teixir la seda i a edificar la casa on ha de morir. [...] Apa, doncs, filles meves, apresseu-nos a fer aquesta labor i a teixir el capollet, traient el nostre amor propi i la nostra voluntat i el nostre aferrament a cap cosa de la terra, i posant

obres de penitència, pregària, mortificació, obediència i de tot allò altre que sabeu [...]. Mori, mori aquest cuc, tal com fa aquell petit cuquet en acabar la tasca per a la qual fou creat, i comprovareu com veurem Déu i ens trobarem tan embolcallades amb la grandesa com ho està el petit cuc amb el capollet! [...] Mirem, doncs, ara, què esdevé a aquest cuc, puix que és per a això que he explicat tot allò altre: quan té aquesta oració, ben mort està a les coses del món i surt, aleshores, una papalloneteta blanca. Oh magnificència de Déu, i com surt una ànima després d'haver estat introduïda una mica en la seva grandesa i tan unida a Ell [...]. Jo us dic de veritat que l'ànima ni es coneix ella mateixa. Mireu la diferència que hi ha d'un cuquet a una blanca papalloneteta; doncs és així» (*Estances*, 5, 2, 2-7).

- 59** Ales per a volar. «Ja no valora en res les obres que feia quan era cuc, com era anar teixint a poc a poc el capoll. Li han nascut ales. I podent volar, com es pot acontentar de caminar pas a pas?» (*Estances*, 5, 2, 8).

C. La transformació produïda en l'ànima li fa desitjar només els goigs produïts per l'Espòs, que es manifesta d'unes maneres tan inefables que la Santa no aconsegueix expressar:

- 60** Goigs de l'Espòs: «Comencem a tractar de com es comporta amb ella l'Espòs i considerem com abans que li ho sigui del tot li ho

fa ben desitjar, valent-se d'uns mitjans tan delicats, que ni la mateixa ànima els comprèn, ni jo els encertaré a dir de manera que ho entenguin –llevat que es tracti de persones que en tenen experiència–; perquè són uns impulsos tan delicats i subtils que procedeixen del més íntim de l'ànima, que no sé trobar cap comparació que hi encaixi» (*Estances*, 6, 2, 1).

D. Quan Déu se li manifesta a dins, l'ànima experimenta com «si en un reliquiari d'or tinguéssim una pedra preciosa de grandíssim valor», que el qui la té no està capacitat ni tan sols per a mirar-la, ni gosem mirar-la, ni obrir el reliquiari, ni podem. Intenta explicar santa Teresa:

- 61** «Així s'esdevé aquí: quan Nostre Senyor és servit de regalar més aquesta ànima, li mostra clarament la seva sacratíssima Humanitat de la manera que li plau, o tal com era en aquest món, o després de ressuscitat. I malgrat que és tan ràpidament que ho podríem comparar a un llampec, queda tan esculpida en la imaginació aquesta gloriósissima imatge, que tinc per impossible que se li n'esborri fins que la vegi on ja per sempre més en pugui gaudir» (*Estances*, 6, 9, 2-3).

16. Contemplació per a assolir amor [230-237]

Durant tots els Exercicis, l'ús de la paraula amor no és gaire freqüent (deu

vegades en tot el que precedeix, segons l'índex alfabètic del P. Dalmases, i gairebé sempre no referint-se a l'amor a Déu), però al final, el darrer exercici està dedicat a la *Contemplació per a assolir amor*. La raó probablement és la que s'expressa en aquest mateix exercici: «l'amor cal posar-lo més en les obres que en les paraules». Aquesta contemplació serveix de pont entre els Exercicis i el temps posterior, estableix els camins per a trobar Déu més enllà del temps dels Exercicis.

A. La referència a l'amor és molt freqüent en tots els escrits de santa Teresa. En la pregària, el que importa no és pensar molt, sinó estimar molt, sentir i practicar l'amor a Déu. I com sant Ignasi, la Santa posa també l'amor més en les obres que en les paraules. L'*internament reconeixent*, també és un tema molt propi dels escrits de santa Teresa. En general, el plantejament de la *Contemplació per a assolir amor* coincideix molt amb la manera teresiana d'entendre la relació amb Déu i amb les criatures.

- 62** Estimar mitjançant les obres i més enllà dels gustos: «La perfecció (igual que el premi) no està en els gustos, sinó en el fet que hom estimi més i obri amb justícia i veritat» (*Estances*, 3, 2, 10).
- 63** L'important és estimar: «per a aprofitar molt en aquest camí i arribar a les estances que desitgem, no està el quid a pensar molt, sinó a estimar molt; per tant procureu fer el que més us desperti a estimar» (*Estances*, 4, 1, 7).

64 On és l'amor?: «Qui sap si encara no sabem què és estimar. No m'estranyaria gaire; que no està en el més gran gust sinó en la més gran determinació de desitjar acontentar Déu en tot i procurar tant com puguem de no ofendre'l i de pregar-li que vagi sempre endavant l'honor i la glòria del seu Fill i l'expandiment de l'Església catòlica. Aquests són els senyals de l'amor, i no penseu que tot

està a no pensar res més i que si us distraieu una mica ja és tot perdut» (*Estances*, 4, 1, 7).

65 L'amor es posa en les obres: «Per a això serveix aquest matrimoni espiritual: perquè en surtin sempre obres, obres...» (*Estances* 7, 4, 6).

66 Reconeixent eternament tant de bé rebut: «Tot la cansa, perquè ha trobat que el veritable descans no l'hi poden donar les criatures» (*Estances*, 5, 2, 8).

Queda clar, després de veure tots els textos anteriors, que els escrits de santa Teresa recullen molt del que hi ha en l'itinerari dels Exercicis de sant Ignasi. Tot i que la Santa va mantenir sempre una sana independència espiritual i que la seva relació fonamental va ser amb les tradicions carmelitanes, sí que va tenir una clara influència ignasiana. El tracte habitual amb els seus confessors jesuïtes i, sobretot, l'arrelament a la persona de Jesucrist, li van deixar un solatge ple de coincidències amb l'espiritualitat ignasiana, que explica que molts dels seus textos s'assemblin a un comentari exprés dels diferents punts dels Exercicis. Tot i que, com ja hem vist en la introducció, no sembla pas que arribés a fer personalment els Exercicis, la seva espiritualitat coincideix en molts aspectes amb la ignasiana.

El seu primer biògraf, Franciso de Ribera, assenyala diversos aspectes en els quals hi ha un apropament més gran entre ambdues espiritualitats: la lluita contra les aficions desordenades, la unió de la pregària i la mortificació, la consideració de la humanitat de Crist i el discerniment espiritual. Basat en aquests plantejaments comuns, el P. Ignacio Iglesias, en l'article ja citat en la introducció, estudia particularment tres capítols de coincidències: la primacia de la pregària, la cristologia i l'espiritualitat de la missió.

El V Centenari del naixement de santa Teresa ens ofereix l'ocasió de centrar-nos de nou en els escrits de santa Teresa, de girar-nos cap a la seva riquíssima personalitat, per sortir de nou inflamats de la seva espiritualitat i de la seva envejable humanitat. Des del punt de vista ignasià, des de l'espiritualitat que brolla dels Exercicis, acudim a santa Teresa per a sortir-ne de nou enriquits. Santa Teresa proporciona un acompanyament esplèndid als Exercicis de sant Ignasi.

MATÈRIES IGNASIANES

TEXTOS TERESIANS

Presentació

Introducció als Exercicis

A01 - B02 - C03

PRIMERA SETMANA: «Es recordi que està davant de Déu i qui és aquest Déu»

PRIMER DIA

1. Situar-se bé davant Déu: Principi i Fonament [23]

A04 - B05 - C06 - D07 - E08 - F09 - G10

2. Situar-se malament davant Déu: Pecat [45-53] i [55-61]

A11 - B12 - C13 - D14 - E15 - F16-18

SEGONA SETMANA: «Estar-se amb Jesús el Senyor»

SEGON DIA

3. Crida de Jesús [91-98 y 275]

A19 - B20 - C21 - D22 - E23 - F24 - G25

4. Encarnació [101-1091]

A26-28

TERCER DIA

5. La vida de Jesús a Nazaret [271]

A29

6. Baptisme al Jordà [158 y 273]

A30

QUART DIA

7. Temptacions de Jesús, Dues Banderes [274 i 136-147]

A31 - B32-34 - C35 - D36

8. Un dia, a la vida de Jesús

A37

CINQUÈ DIA

9. Exigències del seguiment de Jesús

A38

10. Jesús interpel·la als deixebles

A39-40

TERCERA SETMANA: «Mirar el que va costar al nostre espòs l'amor que ens va tenir»

SISÈ DIA

11. Incomprensió dels jueus i enfrontaments progressius

A41

12. Jesús s'apropa al seu final [190-203 y 289-290]

A42-43

SETÈ DIA

13. Tribunal jueu i tribunal romà [208 i 291-296]

A44 - B45 - C46 - D47-49

14. Crucifixió i mort de Jesús [208 i 296-297]

A50 - B51-53

QUARTA SETMANA: «Estar-se amb Ell després de ressuscitat»

VUITÈ DIA

15. Sepultura i resurrecció

Jesús amb la seva Mare [298-299]

A54 - B55

Aparicions de Jesús [300-311]

A56 - B57-59 - C60 - D61

16. Contemplació per a aconseguir amor [300-311]

A62-66

Conclusió

«Ajudar», amb aquest verb, Ignasi de Loiola expressà modestament el seu gran desig de fer el bé als altres.

*Sota aquest lema de servei i senzillesa,
l'Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES)
ofereix aquesta sèrie de materials ignasians.*

Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES) **Col·lecció «Ajudar»**

69. L. YLLA - X. MELLONI - J. M. RAMBLA - D. OLLER. De què parlem quan parlem d'interioritat? - 70. P. TRIGO. Pere Claver, esclau dels esclaus - 71. J. GLÉNISSON. Una interpretació contemporània dels Exercicis de sant Ignasi - 72. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (3) - 73. J. MENACHO. «Per què aparegui la divinitat que treballa en nosaltres» - 74. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una relectura del text (4) - 75. C. MARCET. Ignasi de Loiola: un itinerari vital - 76. P. ARRUPÉ. Homes i dones per als altres - 77. L. ESPINA CEPEDA. Exercicis ignasians acompanyats per santa Teresa

Els títols d'aquesta col·lecció es poden descarregar d'internet a: www.cristianismeijusticia.net/eides

La Fundació Lluís Espinal envia gratuïtament els quaderns EIDES a tothom que ho sol·licita. Si vostè desitja rebre'ls, demani'ls a Cristianisme i Justícia.

Cristianisme i Justícia

Roger de Llúria 13 - 08010 Barcelona
93 317 23 38 - info@fespinal.com
www.cristianismeijusticia.net

cristianismeijusticia

cijusticia

fespinal89